

חוק המועמדים להתישבות חקלאית, התשי"ג-1953

פירושים

1. בחוק זה -
"מוסד מיישב" פירושו - הממשלה, ההסתדרות הציונית העולמית - הסוכנות היהודית לא"י, וכל גוף אחר העוסק ביישוב בני-אדם על הקרקע, ושר החקלאות, בהודעה ברשומות, הכיר בו כמוסד מיישב לענין חוק זה;
"גוף התישבותי ארצי" פירושו - גוף המארגן בני-אדם להתישבות חקלאית, ושר החקלאות, בהודעה ברשומות, הכיר בו כגוף התישבותי ארצי לענין חוק זה;
"ישוב חקלאי" פירושו - מקום שתושביו יושבו לשם התישבות חקלאית, בין בזמן אחד, ובין בזמנים שונים, על ידי מוסד מיישב אחד או יותר או בעזרת גוף התישבותי ארצי, אולם אם היה אותו מקום חלק מישוב שתושביו לא יושבו כאמור, לא יראו כישוב חקלאי אלא את המקום שיושב כאמור;
"מתיישב" או "מועמד" פירושו - אדם שהתיישב בישוב חקלאי;
"ישוב מאורגן" פירושו - ישוב חקלאי הקשור קשר ארגוני לגוף התישבותי ארצי.

הרחקת מועמד מישוב חקלאי

2. אפשר להרחיק מועמד מישוב חקלאי על פי הוראות חוק זה, אם התביעה להרחקתו הוגשה לפני שמלאו שלוש שנים להתישבותו בישוב.

ועדות

3. (א) שר החקלאות ימנה ועדה אחת או יותר לענין חוק זה (להלן - ועדה).
(ב) כל ועדה תהיה של שלושה. יושב-ראש הוועדה יהיה שופט שיתמנה על פי המלצת שר המשפטים, ואחד מחברי הוועדה יתמנה מתוך רשימות בני-אדם שהוגשו לשר החקלאות מאת הסתדרויות ארציות של חקלאים או מאת גופים התישבותיים ארציים.
(ג) מינוייה של ועדה יכול להיות כללי או מסוייג.
(ד) הודעה על מינוייה של ועדה ועל כתבתה תפורסם ברשומות.

1. ס"ח 130, התשי"ג, עמ' 126 (ת"ט ס"ח התשי"ג, עמ' 142).

תביעה להרחקת מועמד מישוב חקלאי

4. (א) אלה זכאים לתבוע לפני ועדה, מטעמים המפורטים בסעיף 6, כולם או מקצתם, את הרחקתו של מועמד מישוב חקלאי:
 - (1) מוסד מיישב שעשה ליישוב המועמד על הקרקע;
 - (2) הגוף ההתישבותי הארצי, שאותו ישוב קשור בו קשר ארגוני (להלן - הגוף ההתישבותי המארגן);
 - (3) הישוב החקלאי באישור מוסד מיישב שעשה ליישוב המועמד על הקרקע. ואם הוא ישוב מאורגן - באישור הגוף ההתישבותי המארגן.
(ב) היה הנתבע מתיישב בישוב מאורגן או בישוב חקלאי אחר שרוב מתיישביו הם חברים בהסתדרות ארצית של חקלאים, יובא הענין בפני ועדה שאחד מחבריה נתמנה מתוך רשימת בני-אדם שהוגשה על ידי הגוף ההתישבותי המארגן, או על ידי אותה הסתדרות ארצית, הכל לפי הענין.
(ג) מי שזכאי לתבוע לפי סעיף-קטן (א) לא יגיש את תביעתו, אלא כתום שני חדשים מיום שמסר למועמד התראה בכתב ובה נדרש המועמד לחדול מן המעשים המפורטים בה, שעליהם הוא עלול להיות מורחק מן הישוב כאמור בסעיף 6.

החלטה בתביעה

5. בתביעה להרחקת מועמד מישוב חקלאי רשאית הוועדה - לפי שיקול-דעתה, אך בכפוף לסייגים שבסעיף 6 - להחליט אחת מאלה:
 - (1) לדחות את התביעה;
 - (2) להרחיק את המועמד מהישוב החקלאי.

טעמים להרחקה

6. (א) הוועדה לא תחליט על הרחקת מועמד מישוב חקלאי, אלא אם שוכנעה שנתקיימו במועמד אחד מאלה:
 - (1) מזניח, דרך קבע, את עיבוד משקו ללא סיבה מספקת לכך;
 - (2) גורם ביוזעין נזק למקרקעים או למטלטלים שקיבל ממוסד מיישב לצורך התישבותו, או משתמש בהם, דרך קבע, שלא לצורך התישבותו תוך כדי הזנחת השימוש בהם במידה הדרושה לצורך התישבותו;
 - (3) נוהג להפר חובות שתקנון הישוב מטיל עליו או חובות שהוטלו עליו על ידי הישוב החקלאי בהתאם לאותו תקנון;
 - (4) נוהג להפר את השלום בישוב על ידי מעשי-אלמות או איומים במעשי-אלמות, בחברה או במשפחה.

(ב) ועדה לא תחליט על הרחקת מועמד משוב חקלאי בשל השקפותיו.

(ג) בסעיף זה "תקנון הישוב" פירושו -

- (1) הכללים אשר ההתחייבות לקיימם על ידי מתיישב משמשת תנאי להתישבותו באותו ישוב, בין שהמועמד התחייב בהם בשעת התישבותו ובין לאחר מכן; או
- (2) אם אין כללים כאמור בפסקה (1) ותושבי הישוב אורגנו להתישבותם על ידי גוף התישבותי ארצי לפני תחילת תקפו של חוק זה - הכללים העיקריים שהיו כלולים, בשעת התישבותו של המועמד, בתקנון לדוגמה שנקבע על ידי אותו גוף בשביל ישובים שהוא מארגן את התישבותם ושהתחייבות המתישבים לקיימם משמשת תנאי להתישבותם.

סדרי דין

7. (א) הועדה לא תחליט בתביעה להרחקת מועמד משוב חקלאי אלא לאחר שניתנה לתובע, ליתר הזכאים לתבוע לפי סעיף 4 ולנתבע הזדמנות להביא לפניו את ראיותיהם ולהשמיע את דברם.
- (ב) הועדה תשמע טענות ותגובה ראיות במעמד התובע והנתבע או אחרי הזמנתם כדין.
- (ג) לועדה יהיו כל הסמכויות שאפשר להעניק לועדת-חקירה לפי סעיף 5 לפקודת ועדות-החקירה.
- (ד) במידה שלא נקבע אחרת בחוק זה, לא תהיה הועדה קשורה בדיני ראיה ותפעל בדרך שתיראה לה כמועילה ביותר לבירור השאלות העומדות לדיון.
- (ה) הועדה קובעת בעצמה את סדרי-דינה, במידה שלא נקבעו בחוק זה ובתקנות שהותקנו לפיו.
- (ו) החלטת הועדה היא סופית.

פינוי מקרקעים

8. (א) החליטה הועדה על הרחקתו של מועמד משוב חקלאי, תיתם, ביום שנקבע על ידי הועדה בהחלטתה, כל התקשרות וכל זכותשעל פיהן מחזיק המועמד במקרקעים שלפי החלטת הועדה קיבלם, במישרין או בעקיפין, ממוסד מיישב לצורך התישבותו, לרבות כל המבנים שעליהם בשעת ההחלטה.
- (ב) הועדה תפרט בהחלטתה את המקרקעים, לרבות המבנים, והמועמד וכל מי שמחזיק בהם מכוחו חייבים לפנותם ביום שנקבע בהחלטה.
- (ג) הוגשה ההחלטה למשרד ההוצאה לפועל, ימסור המשרד העתק ממנה למועמד ולכל מי שמחזיק במקרקעים מכוחו; ומן המסירה ואילך, ההחלטה כמותה כצו-פינוי שניתן כחוק בהוצאה לפועל והמחייב את המועמד, ואת כל מי שמחזיק במקרקעים מכוחו, לפנותם ביום שנקבע בהחלטה.

מסירת מטלטלים כתוצאה מהרחקת מועמד

9. (א) אם הועדה החליטה על כך, תיתם, ביום שנקבע על ידי הועדה בהחלטתה, כל התקשרות וכל זכות שעל פיהן מחזיק המועמד במטלטלים שלפי החלטת הועדה קיבלם, במישרין או בעקיפין, ממוסד מיישב לצורך התישבותו ולא עברו לבעלותו.
- (ב) הועדה תפרט בהחלטתה את המטלטלים, והמועמד חייב למסרם למוסד המיישב ביום שנקבע בהחלטה.

החזרת מילווה כתוצאה מהרחקת מועמד

10. (א) אם הועדה החליטה על כך, יעמוד לפרעון, ביום שנקבע על ידי הועדה בהחלטתה, כל מילווה שלפי החלטת הועדה קיבלו המועמד ממוסד מיישב לצורך התישבותו.
- (ב) הועדה תפרט בהחלטתה את הסכום של כל מילווה כזה, והמועמד חייב להחזירו למוסד המיישב ביום שנקבע בהחלטה.
- (ג) בכל הנוגע להוצאה לפועל, ההחלטה כמותה כפסק-דין סופי של בית-משפט מוסמך המחייב את המועמד לשלם למוסד המיישב, ביום שנקבע בהחלטה, כל סכום כאמור.

פיצוי בעד השבחות

11. (א) השביח המועמד, בהסכמת מוסד מיישב, על חשבונו הוא את המקרקעים שקיבל מהמוסד המיישב לצורך התישבותו, על ידי הקמת מבנים, נטיעת מטעים או בכל דרך שהיא, תעריך הועדה בהחלטתה את השווי של אותה השבחה בשעת ההחלטה, והמוסד המיישב ישלם אותו סכום למועמד בשעת הפינוי.
- (ב) הועדה רשאית, אם היא סבורה שמן הדין לעשות זאת בשיסלב לנסיבות המקרה, לקבוע בהחלטתה סכום שמוסד מיישב ישלמו למועמד בשעת הפינוי כפיצוי על כל שבח כאמור שהשביח המועמד, שלא בהסכמת מוסד מיישב, על חשבונו הוא מקרקעים שקיבל מהמוסד לצורך התישבותו.
- (ג) היה המועמד חייב חוב למוסד מיישב מכוח החלטה על פי סעיף 10, זכאי המוסד המיישב, לפי הוראות הועדה, לזקוף לסילוק החוב כל סכום המגיע למועמד מהמוסד המיישב לפי סעיף זה.

פיצוי בעד מטלטלים

12. (א) השתתף המועמד בהוצאות רכישת המטלטלים שסעיף 9 חל עליהם, או נתן תמורה כל שהיא בקשר לקבלתם, תעריך הועדה בהחלטתה את השווי של ההשתתפות או התמורה האמורה, והמוסד המיישב ישלם אותו

סכום למועמד בשעת מסירת המטלטלים.
(ב) היה המועמד חייב חוב למוסד המיישב מכוח החלטה על פי סעיף 10, זכאי המוסד המיישב, לפי הוראות הועדה, לזקוף לסילוק החוב כל סכום המגיע למועמד מהמוסד המיישב לפי סעיף זה.

הפסקת חברות בגוף מאוגד כתוצאה מהרחקת מועמד

13. היה הישוב שממנו מורחק המועמד גוף מאוגד, רואים את המועמד כאילו הוצא מן הגוף הזה ביום שנקבע על ידי הועדה בהחלטתה, וחברותו בגוף תופסק באותו יום.

משק חילופי

14.1. (א) לא תחליט ועדה להרחיק מועמד מישוב חקלאי על סמך הטעמים המפורטים בסעיף 6(א)(3), אלא אם התחייב קודם המוסד המיישב, או הגוף ההתישבותי הארצי שאותו ישוב קשור בו קשר ארגוני, להעמיד לרשות המועמד מקרקעים, ציוד ואשראי אשר, לדעת הועדה, יאפשרו לו הקמת משק אחר שערכו אינו פחות מהמשק שממנו יורחק.
(ב) לא תבוצע החלטת הועדה לפי סעיף-קטן (א), אלא לאחר שאישר יושב-ראש הועדה שקיימה ההתחייבות האמורה.

חובה להכיר כגוף התישבותי

15. שר החקלאות לא יסרב להכיר בגוף המארגן בני-אדם להתישבות חקלאית כגוף התישבותי ארצי לענין חוק זה, אם חמישה ישובים או יותר קשורים קשר ארגוני לאותו גוף.

1. סעיף-קטן (ג) של סעיף זה נמחק. ראה ת"ט, ס"ח התשי"ג, עמ' 142.

הוראות מעבר

16. מי שמוסד מיישב יישב אותו בישוב חקלאי אחרי יום הקמת המדינה אך לפני תחילת תקפו של חוק זה, אפשר להרחיקו מהישוב החקלאי על פי הוראות חוק זה, אם התביעה להרחקה הוגשה לפני שמלאו שלוש שנים להתישבותו או לפני שמלאו שתי שנים מתחילת תקפו של חוק זה, הכל לפי המועד המאוחר יותר.

ביצוע ותקנות

17. (א) שר המשפטים רשאי להתקין תקנות הקובעות את סדרי-הדין בפני הועדה.
(ב) שר החקלאות ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל ענין אחר הנוגע לביצועו.

פרץ נפתלי משה שרת

שר החקלאות שר החוץ ממלא מקום ראש הממשלה

יצחק בן-צבי
נשיא המדינה